

MINISTERSTVO VNITRA
Odbor bezpečnostní politiky MV

Praha 27. dubna 2010
Příloha k č.j.:
Počet listů: 3

**Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k problematice „dvojího trestání“
žáků ve školách za držení drog (zásada ne bis in idem)**

V souvislosti s problematikou, kterou v poslední době řeší školští metodici prevence, zpracoval odbor bezpečnostní politiky následující stanovisko. Jedná se o otázku, zda dochází k porušování zásady „ne bis in idem“ v případech, kdy je v souladu se školním řádem potrestán žák, kterému byla předtím uložena sankce za přestupek, konkrétně podle § 30 odst. 1 písm. j) a k) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, případně trest za drogový trestný čin.

V praxi jde o případy, kdy je žák ve škole „chycen“ s drogou, kterou drží pro vlastní potřebu, nebo případy spojené s nabízením či prodejem drog ostatním spolužákům. Škola je povinna v těchto situacích vyrozumět místně příslušný útvar Policie České republiky, který věc převezme a v rámci součinnosti ji buď postoupí jako přestupek na obecní úřad, kde přestupková komise věc rozhodne a žákovi uloží sankci, nebo zahájí úkony v rámci trestního řízení. Vedle toho škola také rozhodne o vyloučení žáka ze školy, protože tím, že do školy přinesl drogy, porušil školní řád (rozhoduje se ve správním řízení podle správního řádu). Paralelně tedy proběhla dvě správní rozhodnutí.

Názor některých škol získaný i na základě komunikace s pracovníky krajských úřadů je však takový, že škola nemůže žáka podmíněně vyloučit nebo vyloučit, protože by to byl další (druhý) trest a došlo by tím ke dvojitmu potrestání za totéž, což je porušení zásady „ne bis in idem“. Prakticky by tak došlo k situaci, kdy by škola nemohla žáka potrestat vůbec. Takový právní názor je však chybný. Ředitel školy samozřejmě je oprávněn žáka podmíněně vyloučit nebo vyloučit či jinak potrestat, byť byl žák předtím sankcionován v rámci přestupkového, případně trestního řízení. Zásada „ne dvakrát v téže věci“ je tradiční zásadou trestního práva, která se vztahuje

také na přestupky. Osobě tedy nemůže být za jeden skutek uložen zároveň trest podle trestního zákona a současně sankce za přestupek.

Aplikace zásady **v trestním řízení** vyplývá jednak z § 11 odst. 1 písm. f) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a jednak z judikatury Nejvyššího soudu, který ve svém usnesení (sp. zn. 3 Tdo 1183/2007) ve shodě s trestním řádem říká, že trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Oprávněným orgánem se zde navíc rozumí pouze státní zástupce, nikoli správní orgány ani policejní orgány.

Zásadu „ne bis in idem“ je nicméně nutné vztahovat také **na řízení přestupkové**, což vyplývá z článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod či z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Zřejmé je to například z rozsudku Nejvyššího soudu ČR (sp. zn. 11 Tdo 738/2003), který říká, že ve smyslu Protokolu č. 7 je namíste vztáhnout zásadu „ne bis in idem“ jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak zásadně i na činy spadající mezi přestupky.

Zásada „ne dvakrát v téže věci“ se tedy vztahuje zásadně na trestné činy a přestupky, popř. jiné správní delikty, a na jiné případy nedopadá. K tomu je nicméně nutné dodat, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva zná aplikaci této zásady ve výjimečných případech i na disciplinární delikty. Zde (a nejen zde) je však rozhodující **totožnost skutku**, který je předmětem dvou řízení. Pokud hovoříme o totožném skutku, musí se shodovat nejen subjekt, tedy pachatel, ale i např. jednání, následek a také chráněný objekt, který je skutkem narušen. Pokud však **jedno jednání ohrožuje rozdílné objekty a tvoří tak v důsledku různé skutky (naplňuje různé skutkové podstaty)**, zásada „ne bis in idem“ se neuplatní a osoba může být postihnutá za oba tyto skutky. Roli zde tedy hraje stejnost, respektive rozdílnost chráněných objektů jakožto zájmů chráněných společností. Například pokud jednání naplňuje znaky jak skutkové podstaty přestupku, tak skutkové podstaty kázeňského provinění, ale liší se v objektech, nelze namítat porušení zásady „ne bis in idem“.

V konkrétním případě je přitom rozdíl mezi zájmem, který chrání přestupkový zákon, a zájmem, který chrání školský zákon, zcela zřejmý. Podle § 30 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů, je ředitel školy oprávněn vydávat školní řád a upravit v něm pravidla chodu školy. V § 31 odst. 2 až 4 jsou pak v rámci výchovných opatření stanoveny zákonitosti pro podmíněné vyloučení či vyloučení ze školy. Přitom zákon sám předpokládá, že půjde o provinění i například v rámci přestupkového práva a není tudíž vyloučeno, aby žák jedním jednáním porušil současně ustanovení přestupkového zákona a současně školní řád. Z hlediska totožnosti skutku je nutné si uvědomit, že zatímco přestupkový, potažmo trestní zákon, má zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá z nekontrolovatelného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, tak školní řád má zájem na dodržování disciplíny a řádném fungování školy. **Žák proto může být sankcionován současně za přestupek a zároveň i za kázeňské provinění proti školnímu řádu, aniž by bylo namístě namítat, že je trestán dvakrát za totéž.**

To ostatně vyplývá i z judikatury Nejvyššího soudu, který se zabýval otázkou totožnosti skutku ve svém rozhodnutí týkající se problematiky kárného provinění (sp. zn. 1 Skno 1/2007). Soud zde dospěl k názoru, že aplikací sankce stanovené na kárné provinění na skutek, který má charakter činu soudně trestného, nedochází k porušení zásady „ne bis in idem“. Soud postavil své odůvodnění právě na odlišení zájmů, které oba typy řízení sledují.

Závěrem lze tedy shrnout, že jelikož zájmy chráněné skutkovými podstatami správních deliktů dle přestupkového zákona a zájmy chráněné skutkovými podstatami dle školního řádu jsou rozdílné, žákovi může být uložena sankce za přestupek a současně je možné ho podmíněně vyloučit nebo vyloučit ze školy, případně jinak potrestat v souladu se školním řádem.

Mgr. Martin Linhart
ředitel odboru bezpečnostní politiky